

Ökosüsteem ja ühiskond
Rollimäng „Aegna - Tallinna ühendussilla rajamine“
Sirje Aher ja Külli Relve

Eesmärk: Aegna looduse tutvustamine, keskkonnaprobleemide analüüs, kompromisside leidmise, uurimusliku õppe ja rollimängu meetodite harjutamine.

Sihtgrupp: gümnaasiumiõpilased

Vahendid: Kiletatud rollikaardid, kiletatud Aegna saare kaart iga rolli täitvale rühmale.
R. Nerman „Aegna“, Tallinn, 2008, 311 lk.

Programm koosneb kolmest osast:

- I Ettevalmistavad tegevused koolis
- II Ühepäevane programm Aegna saarel
- III Kokkuvõtte koolis

Tegevused

I Ettevalmistavad tegevused koolis:

Õpetaja annab õpilastele ülesandeks leida veebist ja Robert Nermani raamatust „Aegna“ vastused küsimustele saare kohta. Iga õpilasele või paari-kolme peale antakse küsimus või lühiülevaate teema, mille alusel valmistatakse ette ja räägitakse teistele koolis 2-5 minutit, kokku ühe koolitunni jooksul. Osa ettekandeid võib ette kanda laevasõidu vältel.

1. Kuidas ja millal tekkis Aegna saar? Milline see saar on?
2. Mis on kivikülv? Miks on kivikülv looduskaitsekaitse all?
3. Kuidas on inimesed Aegna saart erinevatel sajanditel kasutanud?
4. Kuidas on muutunud saare asustus viimase 100 aasta jooksul?
5. Millised hooned on Aegna saarel? Kirjeldage omal valikul mingi konkreetse hoone rajamist ja saatust.
6. Kirjeldage saare keskkonnaprobleemid ja kasutuse hetkeseisu.
7. Miks nimetatakse osa liike invasiivseteks? Tooge näiteid Aegnal või selle läheduses elavatest invasiivsetest liikidest.
8. Milline on kormoranide arvukus ja milliseid probleeme see kaasa toob?
9. Miks on saarel päästerühm? Mis ajast on päästerühm saarel?
10. Millised laevad sõidavad saarest mööda? Millised laevad sõidavad saarele? Millist mõju võib laevaliiklus saarele avaldada?
11. Kuidas on Tallinn ajaloos Aegnat kasutanud? Milline on Aegna tähtsus Tallinnale praegu?
12. Mis võib juhtuda kui Aegnale võetakse kaasa koer, kes jookseb vabalt ringi?

II Tegevused saarel:

Sadamas kogunevad õpilased saart tutvustava stendi juurde. Vaadeldakse kaarti ning tutvustatakse käitumisreegleid saarel:

1. Saarel liigutakse loodust häirimata ja kahjustamata.
2. Enda tekitatud ja leitud praht võetakse kaasa, mitte ei jäeta saarele.
3. Samblikega kaetud aladel liigutakse ainult mööda teeradu.
4. Sammaldunud kivide otsa ei tohi ronida, sest see kahjustab sealset elustikku.
5. Liikumisel järgitakse viitadel ja infotahvliitel olevaid juhiseid.

Ühine retk loodusmaja juurde rannikut pidi läbi kivi külvi ja kalmistu. Tee peal vaadeldakse loodusmaja töötaja juhendamisel linde ja taimi, võimalusel pööratakse tähelepanu kormoranidele, kurdlehisele kibuvitsale ja tatari piimikale.

Loodusmaja juures on **puhkepaus**, mille vältel õpilased saavad ümbrusega tutvuda. Tagasi tultes tehakse **peegeldus** – igaüks nimetab midagi ilusat või huvitavat, mida nägi. Peegeldus kujundatakse **vestluseks**. Õpilased võivad esitada **küsimusi** juhendajale (õpetaja või loodusmaja töötaja), kes **üldistab teel räägitut** ning teeb loogilise **sissejuhatuse rollimängule**.

Rollimäng „Aegna - Tallinna ühendussilla rajamine“

Situatsiooni tutvustus

Aegna loodusmaja poolne juhendaja räägib õpilastele:

Linnalehes oli kaks päeva tagasi teade, et Tallinna ja Aegna vahele soovitakse rajada ühendussild. Keskkonnamõtjude hindamise protsess on käimas, detailplaneering soovitakse algsatada kohe pärast keskkonnamõtjude hindamise aruande valmimist. Aegna loodusmaja on koosolekule kogunenud Tallinna volikogu ja erinevate huvigruppide esindajad, et mõjutada protsessi endale soovitud suunas. Koosoleku lõpus tehtav otsus ühendussilla rajamise mõttekuse ja sellega seotud probleemide lahendamise vajaduse kohta edastatakse linnaplaneerimise ametile.

Rollide jaotamine.

Koosoleku juhataja õpetaja ettepanekul. Vähesel õpimotivatsiooniga rühma puhul võib koosoleku juht olla ka loodusmajapoolne juhendaja.

Koosoleku protokollija kirjutab koosoleku jooksul üles huvigruppide esindajate positsioonid ning teeb need esindajate palvel uuesti teatavaks. Aitab ühise positsioonipaberi koostamisel. Otsimistegevuste ajal on ta fotoreporter/ajakirjanik, kes jäädvustab otsinguid.

Ülesande selgitamine ning oma seisukohtade kujundamine: iga rolli esindaja seisukohad valmistatakse ette kas paarides või kolmekaupana. Iga tegelane peab kujundama oma arvamuse silla ehitamise kohta ja argumenteerima oma arvamust veenvate näidetega. Võib esitada omapoolseid tingimusi, lubadusi, ettepanekuid. Arvamuse kujundamiseks antakse ca 30 -50 minutit aega, selle jooksul kujundatakse oma argumendid ja otsitakse saarelt nende jaoks tõendid. Iga rolli täitjad peavad leidma vähemalt kolm asitõendit (olenevalt argumendist kas mõni leitud ese, looduslik objekt, joonis või foto sellest, tegevusjälgede analüüs, intervjuu, mõõtmistulemused, kiire uurimistöö andmed (võib olla mingil määral fiktsioon, vmt.), mis räägivad tema seisukoha kasuks. Seejärel kogunevad loodusmaja juures, korrastavad asitõendid, vajadusel joonistavad plakati.

Rollikirjelduste ja Aegna kaartide jagamine rühmadele.

Kõiki allpoolkirjeldatud rolle ei pea korraga kasutama, kuid peab jälgima, et poolt- ja vastuolijaid oleks enam- vähem võrdselt.

Koosolek

Koosoleku juhataja annab esindajatele võimaluse väljendada oma ettepanekuid ning poolt- ja vastu olekut hoides samaaegselt saalis korda. Protokollija aitab rühmitab seisukohti. Hääletatakse vajadusel väljendada poolt- ja vastuolekut spetsiifilisele ettepanekule. Koosoleku ülesanne on leida ühine seisukoht või kompromiss, võib esitada tingimusi vmt. Iga esindaja peaks protsessile kaasa aitama esitades ettepanekuid kuid sõnastada lõplik positsioonipaber ja kogu grupp peaks leidma ühe ühise sõnastuse mis väljendab kõigile vastuvõetavaid huve.

III Kokkuvõtte tehakse koolis.

Protokollija tuletab märkmete alusel meelde, kuidas koosolekul jõuti otsuseni. Koostatakse ühine pöördumine, mille vormistab protokollija ja kõik osalised kirjutavad alla. Võimalusel riputatakse pöördumine ja Aegnal iga rolli täitvate rühmade poolt ettevalmistatud plakatid klassi seinale ja jäetakse sinna vähemalt nädalaks, et igaüks jõuaks nendega tutvuda ning õpitu kinnistuks.

Rollide kirjeldused:

1. **Koosoleku juhataja** määrab õpetaja. Hoiab korda, annab esindajatele sõna ja korraldab ettepanekutele poolt- ja vastuoleku hääletamist.

2. **Tallinna linna volikogu esindaja**

huvitatud:

- saama enne otsustusprotsessi igakülgse teabe saamisest
- soovib, et kõik saaksid oma seisukohad välja öelda ning koosoleku lõpus jõutaks ühisele seisukohale silla ehitamise suhtes.

kardab:

- emotsioonidel põhinevaid otsuseid
- kõmuajakirjanikke.

3. **Kinnisvara arendaja**

huvitatud:

- saarel maa ostmisest, et rajada kõrghotell koos spa ja restoranidega,
- võimalikult varajasest ja rohkest reklaamist oma projektile

kardab:

- keskkonnakaitsjate vastuseisu
- vähest klientuuri,
- teisi kinnisvaraarendajaid - konkurente

4. **Kohalik kalur**

huvitatud:

- meres on kala
- paat on turvaliselt hoitud
- oleks kala ostjaid

kardab:

- laevad segavad kalapüüki
- harrastuskalurid segavad äri
- saarel kaob rahulik elu
- kulude tõusu

5. **Paadijuht**

huvitatud:

- tööst
- klientide olemasolust
- saarekeskkonna atraktiivsusest

kardab:

- silla ehitamise tõttu kaotab kliendid
- veeteed teistele saartele muutuvad pikemaks
- kulude tõusu

6. Laevafirma esindaja

huvitatud:

- turvalisest veeteest
- linnavalitsuse dotatsioonist
- rohkearvulisest klientuurist

kardab:

- kai lõhutakse ära
- saarele tulijad eelistavad tulla autoga
- kasum väheneb

7. Looduskaitsja

huvitatud:

- kaitsealused taimeliigid säilitavad oma kasvukohad
- loomaliikidel on piisavalt elupaiku
- ökosüsteem on tasakaalus

kardab:

- autoteede rajamisega kaasnevaid probleeme
- prügistamist
- rüüstamist
- inimõju suurenemist
- loodusmaastike hävimist

8. Marjuline

huvitatud:

- marjamets säilib
- saarega on mugav ühendus
- vähe korjajaid

kardab:

- marjade reostumist
- liiga palju inimesi

9. Kormoranide eestvõitleja

huvitatud:

- kaladest meres
- pesitsuskohast, kuhu saab koloonia rajada

kardab:

- häirimist
- õlireostust
- kaatreid

10. Reisikorraldaja

huvitatud:

- ilusatest liivarandadest
- infrastruktuurist – teeviidad, prügikastid, piknikukohad, restoran, lõkkekohad, mänguplatsid lastele

- rahulikust keskkonnast
- poe ja kohviku olemasolust

kardab:

- metsikut loodust
- kuritegevust

11. Pikaajaline puhkaja

huvitatud:

- mugavast juurdepääsust piknikuplatsile
- prügikasti olemasolust
- ilusatest vaadetest
- ettevalmistatud piknikuplatsi olemasolust

kardab:

- teisi piknikupidajaid silmaulatuses
- rangeid reegleid

12. Tervisesportlane

huvitatud:

- valgustatud terviserajast
- vahendite laenutusvõimalusest
- teistega koos sportimise võimalusest
- turvalisusest
- mugavast pääsust saarele

kardab:

- raja vahendite lõhkumist
- metsloomi ja hulkuvaid koeri
- prügi rajal

12. Kodu-uurija

huvitatud

- külakogukonna säilimisest
- omaaegse kultuuri tähiste säilimisest
- infotahvlite rajamisest,
- teabelehtede kättesaadavusest puhkajatele

kardab:

- kultuuriväärtuste vähest tähtsustamist
- kiirustades tehtud otsuseid
- saare külastajate vähest huvi ajaloo vastu

13. Päästeametnik

huvitatud:

- turvalisest keskkonnast
- reeglite järgimise kontrollimisest
- heast varustatusest päästevahenditega
- kiirest transpordist

kardab:

- rahvamasse
- narkomaane jt kontrollimatu käitumisega isikuid
- vajaliku abi hilinemist
- lõkketegemist saarel
- töö kaotamist

14. Sillaehitaja

huvitatud

- töö olemasolust
- tööliste olemasolust
- ehitusmaterjali olemasolust
- korralikest joonistest ehitamiseks

kardab

- liigseid piiranguid
- halvasti tehtud uuringuid, mille tõttu sild ebaõnnestub
- vaegfinantseerimist

15. Kohvikupidaja

huvitatud

- Aegnal suure kohviku avamisest vaatega merele
- külastajatest
- kauba mugavalt saarele toomisest

kardab:

- määratsejaid
- kliendid ei pääse igal ajal kohale
- ei saa mitmekesist kaupa pakkuda
- kulude suurenemist

16. Lambakasvataja

huvitatud:

- karjamaast
- talvesööda olemasolust
- toodangu müümise võimalusest

kardab

- suuri koeri
- vargaid
- looduskaitselisi piiranguid majandustegevusele
- metsastumist

17. Sõjaväeohvitser

huvitatud:

- saare kasutamisest kaitse-eesmärgil
- sõjaväetraditsioonide ja rajatiste säilitamisest ja kaasajastamisest saarel

- noorte kehalise arengu tugevdamisest
- sõjaajalooliste objektide eksponeerimisest

kardab:

- riigi kaitsevõime langust
- noorte vähest huvi sõjaväeteenistuse vastu

18. Nastikute eestvõitleja

huvitatud

- niisketest elupaikadest vee läheduses
- konnade olemasolust
- linnumunade olemasolust

kardab

- häirimist
- vee reostust
- elupaiga hoonestamist
- kormorani

19. Rebaste eestvõitleja

huvitatud

- avamaastike säilimisest
- inimese toidujäätmetest
- putukate ja hiirte olemasolust
- kanala tekkimisest saarele

kardab

- jahimeest
- koeri
- valgusreostust

20. Kõmuajakirjanik

huvitatud

- väljaande läbimüügi suurendamisest
- skandaalsetest paljastustest
- sensatsioonist

kardab

- protsessi probleemideta läbiviimist
- hea väljendusoskusega inimesi, kelle öeldut ei saa väänata